

Kravy, kozy, ovce

Ovca, tur a koza sú zdomácnené cicavce, patria medzi párnokopytníky. Sú to bylinožravce, prežúvavce a približne tretinu denného času trávajú prežúvaním. Chovatelia ich označujú ako rožný statok. Mlieko, ktoré konzumujeme v našom regióne, produkujú tieto zvieratá.

Tur domáci (*Bos taurus*)

Za jeho predka sa pokladá pratur. Geneticky je blízka zubrovi. Chová sa pre mlieko, mäso a používa sa aj koža. Existuje veľa plemien hovädzieho dobytku, ktorého zoologický názov je tur domáci. Plemená sa najčastejšie delia podľa produkcie na mäsové, mliečne a kombinované. Samica sa nazýva krava, samec býk. Vykastrovaný býk sa označuje slovom vôl. Mláďa je teľa. Jalovica je mladá krava, ktorá sa ešte neotelila, t. j. neporodila mláďa. Gravidita tura trvá 280 dní a rodí sa jedno mláďa. Teľatá pijú matkine mlieko v prirodzených podmienkach 6 – 10 mesiacov, telesne dospievajú za 4 – 5 rokov. Sú to veľké a silné zvieratá, ktoré vážia 400 až 900 kg, hmotnosť závisí od plemena a pohlavia. Priemerná krava nadojí denne 17 – 20 litrov mlieka.

Obr. 1 – a) Jalovice b) Africké plemeno tura Watusi Zdroj: zivotnafarme.infoblog.cz

a)

b)

Koza domáca (*Capra hircus*)

Predpokladá sa, že jej predkami sú koza bezoárová a koza skrutkorohá. Zdomácnela v mladšej dobe kamennej asi 10 000 rokov p. n. l. Rozšírila sa pravdepodobne z územia centrálnej a prednej Ázie a juhovýchodnej Európy. Je to nenáročná zvierka pastvín. Obhrýza aj trnité kríky a suchú trávu. Pasením dokáže stádo kôž vegetáciu celkom zničiť, až hrozí erózia pôdy. Koza je odolná, plodná a výborne zhodnotí krmivo. Samec sa nazýva cap, samica koza a mláďa je kozľa. Stredne veľké plemeno kozy váži približne ako človek: cap má 70 – 80 kg a koza 55 – 60 kg ročne má dve kozľatá a nadojí približne 1000 litrov mlieka.

Obr. 2 – a) Koza domáca b) kozľa Zdoj: pixabay.com

a)

b)

Ovca domáca (*Ovis aries*)

Dnešné plemená oviec pochádzajú pravdepodobne z ázijských a európskych muflónov.

Chov oviec bol pôvodne rozšírený v oblasti vplyvu gréckej kultúry, na blízkom východe a v Izraeli, čo je zrejmé z historických záznamov. Rimania zaviedli chov oviec v západnej Európe. Chov oviec má tiež značný vplyv na ekonomiku Nového Zélandu a Austrálie. Ovce sa chovajú pre vlnu, mäso aj mlieko. Samec ovce je baran, mláďa jahňa. Plemenná ovca sa nazýva bahnica. Gravidita trvá priemerne 149 dní. Matka vstane asi do 1 minúty po pôrode a okamžite začne intenzívne olizovať mláďa. Fáza olizovania potomka, ktorá u oviec trvá asi hodinu, umožní matke podrobne spoznať svoje jahňa a rozpoznať ho kedykoľvek medzi ostatnými jahniatkami. Ak je jahniatko odobraté práve počas tejto krátkej periódy, uvoľní sa materské puto a po navrátení ho matka odmietne. Jahňatá sú zvyčajne dobre vyvinuté a do 15 minút po pôrode sú už schopné postaviť sa. Jedna ovca nadojí v sezóne denne asi liter mlieka.

Obr. 3 – Ovce, Zroj: pixabay.com

Vieme zistiť?

Nadojí viac mlieka ovca alebo koza?

Koľko percent vody je v mlieku?

Prečo je mlieko biele?

Dá sa kúpiť mlieko rastlinného pôvodu? Ako sa vyrába?

